

شهرداری مشارکتی و نقش و جایگاه مردم

ناصر مشهدی زاده

کارشناس ارشد شهرداری

شهردنشینی هنر زیستن انسانها در کنار هم است و شهر نیز محل تبلور هوشمندانه این هنر و به دنبال آن حضور مردم در چنین عرصه‌ای به تعالی آنها و توسعه شهری و بهبود محیط زیست منجر خواهد شد. لازمه رسیدن به چنین هدفی به‌کارگیری برنامه‌ریزی به عنوان یک فرآیند تفکر است که هدف اساسی آن عموماً بهبود رفاه جامعه می‌باشد. به تبعیت از آن حضور برنامه‌ریزی شهری به عنوان فرآیند تعیین اقدامات مناسب برای آینده شهر و شهروندان که به هدایت مردم بر اساس خواسته‌ها و تواناییها می‌پردازد، ضروری است. حضور شهروندان در عرصه تصمیم‌گیری و نزدیکی و همسانگی آنها با مسئولین و متخصصان و دستیابی هرچه سریع‌تر به خواسته‌ها و نیازهایشان مطابق با شرایط زندگی و ویژه‌های اجتماعی و اقتصادی از طریق (فرآیند شهرداری مشارکتی) میسر می‌شود.

لازمه اجرای درست و موفقیت‌آمیز فرآیند شهرداری مشارکتی در درجه اول رعایت اصول پنجگانه زیر است:

- ۱- توسعه انسانی پایدار مشارکتی،
  - ۲- توسعه مدیریت شهری و مشارکت شهروندان،
  - ۳- فراگیر شدن برنامه‌ریزی شهری،
  - ۴- واقع‌گرایی در برنامه‌ریزی شهری،
  - ۵- توجه به پویایی شهر و کمک به ایجاد کلیت یکپارچه انسجام یافته.
- در فرآیند شهرداری مشارکتی ابتدا اهداف تعریف و تعیین می‌شود. سرچشمه اهداف، نیازها، خواسته‌ها و مسایل شهروندان و جامعه شهری است. سپس مراحل و اجزای فرآیند از اهداف تعیین شده تأثیر می‌پذیرد. در این فرآیند حضور مردم باید به عنوان یک ضرورت تلقی شود.

مشارکت مردم در فرآیند شهرداری مشارکتی باید طی سه مرحله صورت پذیرد:

- ۱- سازماندهی نهادهای مردمی و انتخابات شوراهای
- ۲- آموزش و تجهیز

۳- مشارکت و حضور مردم و نمایندگان آنها
فرآیند شهرسازی مشارکتی نیز دارای چهار مرحله کلی و اصلی است :

۱- تعیین مقاصد

۲- ارزیابی منابع

۳- تدوین طرحها و برنامه‌ها و اجرا

۴- بازنگری و ارزیابی

فرآیند شهرسازی مشارکتی بر هدایت مردم براساس خواسته‌ها و تواناییها، ایجاد زمینه‌های حضور آنها در مراحل مختلف از بیان نظرات تا تصمیم‌گیری و داوری در کیفیت طرحها و اجرا و ارزیابی - متکی است.

فرآیند شهرسازی مشارکتی علاوه بر مراحل اصلی دارای اجزای گوناگونی است که از ارتباط داخلی مستقیم و غیرمستقیم با یکدیگر برخوردار هستند. در این فرآیند، چه در مراحل اصلی و چه در مراحل فرعی، جایگاه و نقش مردم و نمایندگان آنها نشان داده شده و بررسی شده است. با رعایت مرحله به مرحله فرآیند شهرسازی مشارکتی در کنار انتخابات شوراهای شهر و حضور مؤثر نمایندگان مردم، می‌توان به سمت ایجاد محیطهای مطلوب شهری و تحقق بخشیدن به توسعه شهری پایدار و ایجاد راحتی و آسایش برای شهروندان به عنوان بهره‌وران اصلی از مواهب توسعه شهری حرکت کرد و به عبارت کلی‌تر شهرسازی مشارکتی، شهرسازی با مردم و برای مردم است.

